

PSYKOLOGIN OCH DET GODA LIVET

PSYKOLOGERS ARBETE I VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
Kortversion

Förord

Västra Götalandsregionen som en kunskapsorganisation är för sin verksamhet beroende av ett stort antal professionella yrkesgrupper. Frågor som kompetensförsörjning, kompetensplanering och kompetensutveckling är angelägna.

En av dessa yrkesgrupper är legitimerade psykologer. Procentuellt utgör de en liten andel, cirka 1,5 procent av de anställda men deras insatser betyder mycket i de verksamheter som är berörda.

Kompetensrådet för psykologer i Västra Götalandsregionen (bilaga) är ett övergripande beredningsorgan som arbetar med psykologkompetensfrågor på uppdrag av Personalstrategiska avdelningen, Regionkansliet.

Rådet har med hjälp av ett stort antal psykologer från olika verksamheter inom Västra Götalandsregionen gjort en sammanställning som beskriver psykologprofessionen, flertalet av psykologers arbetsområden i nuläget och även gjort utblickar mot utmaningar och möjligheter. Kompetensrådet och Personalstrategiska avdelningen vill tacka alla; psykologer och andra inblandade som lagt ner ett stort arbete på att förverkliga rapporten som föreligger i en originalversion och i denna sammanfattande version. För utförligare genomgångar inklusive referenser hänvisas till huvudrapporten.

Göteborg 2009-03-15

Lena Larsson

Inger Ericsson

Personaldirektör

Ordförande i Kompetensrådet för Psykologer

Redaktion : Inger Ericsson, inger.m.ericsson@vgregion.se
Asa Gustavsson, asa.maria.gustavsson@vgregion.se
Katarina Malmqvist, katarina.malmqvist@vgregion.se
Antonia Reuter, toni.reuter@vgregion.se

Sammanfattning av rapporten Psykologin och det goda livet

Rapporten ”Psykologin och det goda livet” syftar till att ge en beskrivning av hur psykologers kompetens används inom Västra Götalandsregionen. Den visar på psykologarbetets omfattning och spridning, klargör hur det bedrivs samt pekar på utmaningar och möjligheter utifrån befolkningens behov och kunskapsområdets utveckling. En beskrivning av professionen och utbildningsgrunden ges. Förhoppningen är att rapporten ökar kunskapen om den psykologiska dimensionen inom vården, hur den används och skulle kunna användas utifrån mål som beskrivs i Vision Västra Götaland - Det Goda Livet. Denna sammanställning är en sammanfattande version, en kortversion av rapporten.

I Västra Götalandsregionen arbetar cirka 800 psykologer (2008) inom olika verksamheter. Omräknat till heltidsmätt blir det cirka 650 tjänster för legitimerade psykologer. De flesta finns inom hälso- och sjukvård och habilitering. Några psykologer finns på strategisk nivå och inom företagshälsovård. Nästan 80 procent av psykologerna finns inom områden som har en direkt koppling till psykisk hälso- och sjukvård. Drygt 20 procent av psykologtjänsterna ligger inom primärvården. Tillgängligheten till psykolog varierar inom Västra Götalandsregionen. Inom Primärvården Göteborg finns exempelvis 1 psykolog per 12 500 vuxna invånare, medan det i övriga länet i genomsnitt finns 1 psykolog per 39 000 vuxna invånare.

Psykologer är en yrkesgrupp som i sin utbildning särskilt skolas i att utreda, bedöma,

diagnosticera och behandla inom området psykisk hälsa och ohälsa. Den legitimerade psykologen har en sexårig utbildning. Denna innefattar en femårig högskoleutbildning på mastersnivå plus ett års godkänd praktisk tjänstgöring som psykolog (PTP). Det finns en treårig specialistutbildning för legitimerade psykologer. Flera av psykologerna är även legitimerade psykoterapeuter.

En generationsväxling pågår vad det gäller psykologer. Västra Götalandsregionen har genom en systematisk och långsiktig satsning på PTP-tjänster skapat förutsättningar för en långsiktig kompetensförsörjning. Av de psykologerna som genomgått PTP-programmet fortsätter 80 procent att arbeta som legitimerade psykologer i olika verksamheter inom Västra Götalandsregionen.

Psykologer verkar främjande, förebyggande, utredande och behandlande i patient- och klientarbete på alla plan och bidrar till att förverkliga Vision Västra Götaland - Det Goda Livet. Psykologarbete innefattar:

- Direktkontakter med patienter och klienter
- Konsultation, handledning och utbildning
- Förebyggande arbete, utbildning och rådgivning till befolkningsgrupper
- Forskning, utveckling och utvärdering
- Yrkesutveckling och samordning
- Chefs- och ledarskap

Psykologen använder olika metoder i sitt arbete. Individ eller gruppen, aktuell situation och tillgängliga resurser är betydelsefulla faktorer för val av metod och resultat. Psykologin som vetenskap är mångfacetterad då den sträcker sig från biologi till samhällskunskap och humaniora. Forskning idag handlar om att hitta vilken metod som passar bäst för vilken problematik, vilken patient och i vilket sammanhang.

En stor utmaning för hälso- och sjukvården är att förena olika slags kunskap och förhållningssätt så att befolkningen får del av den samlade kompetens som finns. En modern, professionell hälso- och sjukvård ser människan som helhet och tillämpar flera

synsätt och infallsvinklar. Det förutsätter en tvärprofessionell kompetensstruktur, ett gott samarbetsklimat och lyhördhet för den vårdsökande och dennes närstående.

Behoven av psykologisk vägledning, utredning och behandling är stora hos befolkningen. Det finns gott om utvärderingar som påvisar evidens för att psykologiska behandlingsinsatser av olika slag gör nytta vid många sjukdomar, ohälsotillstånd och funktionsnedsättningar. Genom att göra psykologiska insatser tillgängliga och erbjuda dessa till individer, familjer och grupper stärks förutsättningarna att närma sig visionen om ett gott liv i Västra Götaland.

Psykologverksamhet

Vid sjukdom och ohälsa finns ofta inslag som har med den enskildes reaktioner och handlingsmönster liksom med den sociala omgivningen att göra. Det finns inget entydigt samband mellan de påfrestningar som människor utsätts för och hur sjukdom och skada drabbar. En del förklaras av våra gener, en del av påverkan från den miljö vi lever i, en hel del sammanhänger med våra levnadsvanor och en del också med det sociala sammanhang vi har och med hur vi förhåller oss till oss själva och omvärlden.

Psykologer arbetar hälsofrämjande med människor utifrån ett helhetsperspektiv inom många olika delar av samhället som exempelvis inom arbetslivet, förskola - skola, kriminalvården, statens behandlingsinstitutioner, företagshälsovård, habilitering och inom hälso- och sjukvård. Med olika fokus utifrån verksamheternas inriktning verkar psykologer för att individer och grupper skall kunna må och fungera väl och med största möjliga självständighet. En lyckad psykologinsats innebär att individen eller gruppen inte bara fått hjälp i den aktuella situationen utan också har lärt sig något som kommer till vidare nytta; har fått flera verktyg att lösa kommande problem.

Inom Västra Götalandsregionen handlar psykologarbetet till övervägande del om psykologiskt arbete inom hälso- och sjukvård och habilitering men även företagshälsovård, arbetsmiljöarbete och övergripande arbete med planering av folkhälsa och handikappinsatser.

Värdegrund och etik

Det finns en stor överensstämmelse mellan den värdegrund som Västra Götalandsregionen omfattar och de etiska riktlinjer som Sveriges Psykologförbund har fastställt för sina medlemmar.

Psykologers arbetsuppgifter innebär möjlighet till en djupgående påverkan av andra människor. Det ställer stora krav på yrkesetik och har bidragit till formulering av yrkesetiska principer.

De yrkesetiska principerna för psykologer återfinns under följande rubriker:

- Rättigheter och värdighet
- Yrkesmässig kompetens
- Ansvar
- Yrkesmässig integritet

Bland annat ingår under rättigheter och värdighet att psykologen respekterar och främjar utvecklingen av varje människas grundläggande rättigheter, värdighet och värde.

Yrkesmässig kompetens innebär att psykologen strävar efter att utveckla och behålla hög yrkesmässig kompetens i sitt arbete. Vad det gäller ansvar innebär det medvetenhet om det professionella och vetenskapliga ansvar man har inför klienter och organisation. Psykologen ser till att psykologisk kunskap eller tillämpning inte missbrukas. Psykologen har en hög yrkesmässig integritet som innebär ärligt uppträdande, opartiskhet och respektfullhet mot andra samt att synliggöra och klargöra sin roll för andra relevanta parter och lämna adekvata uppgifter om sina kvalifikationer.

Förhållnings och arbetssätt- ett saluto- gent (hälsofrämjande) perspektiv

Psykologer arbetar med människors sätt att tänka, uppleva och handla det vill säga med människan som person och agent i sitt liv. I dialog och samarbete skapas förutsättningar för människor att själva lösa problem, hantera upplevelser, att handla konstruktivt och långsiktigt.

Psykologarbetet utgår från kartläggning, beskrivning och bedömning av de problem som föreligger. Möjligheter att komma till rätta med dem inventeras och lösningar föreslås. Psykologisk behandling är en inlärningsituation där individen är aktiv för att kunna må och fungera bättre utifrån de mål man tillsammans sätter upp. Genomgående i psykologers förhållnings- och arbetssätt är att aktivera människors egna resurser, att stärka självkänsla, självständighet och egenkontroll. Diagnoser ses som hjälpmedel att beskriva aktuella tillstånd och situationer och som i varierande grad är föränderliga.

Fokus- och arbetsområden

Psykologer tillämpar den psykologiska kunskapen tillsammans med enskilda individer, med grupper och på organisatoriska nivåer. Fokus ligger på olika aspekter av individens sätt att fungera; i känslor, tankar och beteende och ibland görs även kopplingar till neurobiologiska mönster. Individen ses i sitt sociala och praktiska sammanhang. Mänskligt beteende är mångfacetterat, komplext och unikt. Generella modeller, teorier och metoder ses som hjälpmedel. Det som verkar hjälpsamt för en person i ett läge behöver inte fungera bra för en annan person eller i en annan situation. Psykologins möjligheter ligger i att på ett unikt, flexibelt sätt tillämpa

generell kunskap i det enskilda fallet och i samarbete med den/de hjälpsökande.

Direktkontakter med patienter och klienter

Inom vården arbetar psykologer i stor utsträckning direkt med enskilda patienter, familjer och grupper. Uppgifterna handlar om utredning, bedömning och diagnostik avseende psykisk hälsa/ohälsa och psykologiska funktioner. De handlar om psykologisk behandling och behandlingsrekommendationer. Utbildning och rådgivning till patienter och anhöriga ingår också.

Konsultation, handledning och utbildning

Ett arbete görs också indirekt via konsultation, utbildning och handledning till andra personalgrupper inom och utanför vården. Syftet är att sprida och öka den psykologiska kunskapen i olika sammanhang.

Förebyggande arbete, utbildning och rådgivning till befolkningsgrupper

Psykologer utövar i ökande utsträckning möjligheter till information och utbildning av olika målgrupper och i olika livsstilsfrågor som exempelvis sömn, kost, rökning och alkohol.

Forskning, utveckling och utvärdering

Psykologisk kompetens lämpar sig för forskning, utvärdering, utveckling, metodutveckling och kvalitetsarbete.

Yrkesutveckling och samordning

Psykologer har uppgifter när det gäller att utveckla och samordna det psykologiska arbetet på verksamhetsnivå.

Chefs- och ledarskap

Psykologer har som andra yrkesgrupper möjlighet att gå in i chefskap på olika nivåer och har redan genom sin grundutbildning relevant utbildning för detta.

Vetenskap och kunskapsbaserade metoder

Vetenskaplig grund, utvärdering och evidens

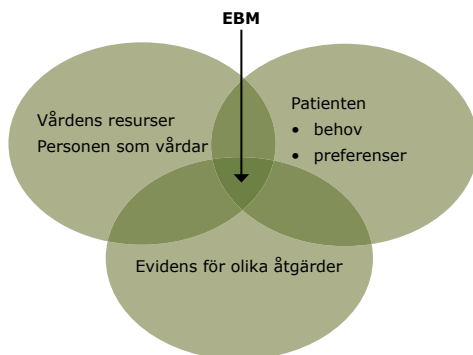
Psykologverksamhet grundar sig på vetenskaplig metodik och är resultat av mångårig psykologisk forskning. Ett ökande antal studier visar med tillförlitlighet att specifika metoder, exempelvis kognitiv beteendeterapi, interpersonell psykoterapi och psykodynamisk psykoterapi har god effekt för vissa typer av psykiska problem. I det dagliga arbetet innebär evidensbaserad psykologisk behandling en integrering av vetenskapligt underlag för behandlingsmetoden, behandlarens erfarenhet och skicklighet och den enskilda patientens situation, önskemål och värderingar. Det motsvaras väl av SBU:s definition av evidensbaserad vård.

Utredning, bedömning och diagnostik

Den kliniskt verksamma psykologen använder olika typer av information för datainsamling för att utreda, bedöma och diagnostisera psykisk ohälsa och psykologiska funktioner. Några vanliga sätt att samla information är genom:

- Klinisk och/eller strukturerad intervju
- Frågeformulär
- Direkta observationer
- Psykologiska test både vad det gäller kognitiva (tankemässiga) funktioner och mera sammansatta personlighetsmässiga och känslomässiga funktioner.

- Andra typer av data, exempelvis genomgång av journaluppgifter, samtal med andra vårdgivare och med närstående

(*evidence based medicine, evidensbaserad medicin, www.sbu.se*)

Neuropsykologi är ett växande kunskapsfält inom psykologin som utifrån neurobiologisk och kognitiv kunskap fokuserar på sambandet mellan såväl den friska hjärnans funktioner och utveckling och beteende som skada/sjukdom i hjärnan alternativt en annorlunda och atypisk utveckling av hjärnfunktioner redan från födseln och hur detta påverkar beteendet. Inom neuropsykologin är diagnostiken en viktig del.

Psykologiska behandlingsmetoder

Psykologisk behandling använder sig i olika hög grad av:

- Språket som instrument
- Relationen mellan behandlare och behandlad
- Aktiviteter i syfte att förändra det direkta beteendet
- Inlärningsmoment som en central del i behandlingen

Man kan bedriva korta behandlingsinsatser som avser att komma tillrätta med avgränsade tydliga problemställningar eller längre insatser som avser mer omfattande förändringar i handlingsmönster. Patienten måste mötas där han/hon är, den aktuella situationen och med de resurser som finns. Psykologisk behandling syftar till att förändra tankar, känslor och beteende och/eller att acceptera och förhålla sig till oundvikliga skeden, händelser och ibland sjukdomar och funktionsnedsättningar.

De vanliga psykologiska behandlingsmodellerna kan hänföras till följande grupper:

- Kognitiv psykoterapi (KPT)
- Kognitiv beteendeterapi (KBT)
- Psykodynamiskt orienterad psykoterapi (t.ex. Psykodynamisk terapi -PDT, Mentaliseringsbaserad terapi - MBT)
- Familjeterapi/Systemisk psykoterapi
- Humanistisk psykoterapi (olika former av stödjande-, uttryckande- och, existentiell psykoterapi)
- Barn- och ungdomspsykoterapi
- Interpersonell psykoterapi (IPT)

Det finns hjälptekniker inom de olika modellerna där man använder sig av bild, rörelse och musik. Det finns specifika tekniker som exempelvis EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing), biofeedback, avslappning, hypnos och mindfulness (medveten närvaro).

Motiverande samtal (MI) är en strukturerad metod som används av såväl psykologer som andra yrkesgrupper inom exempelvis beroendevården och behandling som tar sikte på även andra områden och behandlingsinsatser.

Det finns också behandlingsmetoder inom ramen för området neurokognitiv träning och

rehabilitering. Det psykologiska behandlingsarbetet kan också ha ett psykopedagogiskt inslag.

Ett lovande sätt att arbeta är att använda den psykologiska utredningen som ett verktyg i behandlingen. Metoden, Therapeutic, Assesment (TA), är patientfokuserad och tar fasta på de frågor patienten har och som sedan belyses med hjälp av den psykologiska utredningen.

Den tekniska utvecklingen ger nya möjligheter till ökad tillgänglighet och patientsäker vård. Assisterad självhjälp via internet öppnar för nya sätt att nå ut med information och behandling.

Konsultation och handledning

Psykologisk kunskap förmedlas bland annat genom konsultation och handledning till olika professioner.

Konsultationens syfte är att ge ökad kunskap, ökad skicklighet samt ökat självförtroende för att, inom ramen för yrkesrollen och verksamhetsområdet, på olika sätt främja psykisk hälsa eller beakta psykologiska aspekter på hälsa och sjukdom. Med handledning avses vanligtvis en kunskapsförmedlande insats som sker över en längre tid och med en viss regelbundenhet.

Sammanstatta insatser, teamarbete, tvärprofessionellt arbete

Psykologisk behandling är ofta en av flera insatser tillsammans med exempelvis medicinering, olika former av praktiska och sociala stödinsatser och träningsprogram. Psykologen liksom andra inom vården arbetar i nära samarbete med den vårdsökande (och ofta dennes närmaste) och i team med övriga vårdgivare.

Psykologutbildning och specialisering

Psykologer är den yrkesgrupp som i hela sin utbildning särskilt skolas i att utreda, bedöma, diagnostisera och behandla psykisk hälsa och ohälsa. De skolas också i att kartlägga och dra slutsatser utifrån individens psykologiska funktioner; kognitiva, emotionella och sociala funktioner och färdigheter. Yrkesgruppen bidrar till att förstå och förändra människors psykologiska fungerande och beteende i hela perspektivet från normalfungerande till allvarlig psykisk störning.

Utbildning

Utbildningen ges på universitet eller högskolor i landet på psykologprogram som är femåriga (300 högskolepoäng) varvid en psykologexamen på mastersnivå erhålls. Efter fullgjord examen fordras ett års godkänd praktisk tjänstgöring som psykolog (PTP) för att få legitimation. Utbildningen ges inom samhällsvetenskaplig fakultet utom vid Karolinska Institutet där den ges inom ramen för medicinsk fakultet. Psykologutbildningen vid Göteborgs Universitet tar in cirka 40 studerande per termin. Utbildningen är en generalistutbildning inom psykologin som vetenskap och ger grund för att arbeta med människor inom alla samhällssektorer.

Innehållet i utbildningen kan i stora drag hänföras till nedanstående områden:

- Kognitiv och biologisk psykologi
- Utvecklings- och pedagogisk psykologi.
- Samhälls-, arbets-, organisations- och grupppsykologi.
- Personlighetspsykologi, psykopatologi och psykologisk behandling.
- Verksamhetsförlagd praktik.
- Forskningsmetod och examensarbete.

Utbildningsmomentet psykologisk behandling, psykoterapi innefattar förutom teori även praktiskt patientarbete med flera patienter, olika psykoterapeutiska metoder och olika längd på behandlingarna. Patientarbetet sker under handledning och ger en grundläggande psykoterapikompetens (tidigare benämnt steg ett).

Kunskapen om kopplingen mellan hjärnans funktion och psykologiska funktioner är i kraftig utveckling och användningsområdet för den typen av kunskap är stor inom hälso- och sjukvårdens område.

Utbildningens omfattning och karaktär ger förutsättningar för att fortlöpande tillägna sig nya metoder och tekniker. Den ger förutsättningar för arbete med människor individuellt, i grupp och på organisationsnivå. Psykologen har en gedigen vetenskaplig förankring och skolning. Utbildningen var ursprungligen en forskningsutbildning som senare utvecklades till att också vara en tillämpningsutbildning; en yrkesutbildning.

Praktisk tjänstgöring för psykologer(PTP) och legitimation

Den praktiska inskolningen i yrket sker efter yrkesexamen via ett års PTP-tjänstgöring som innebär självständig yrkesutövning med tillgång till handledare och utbildningsinslag. Efter fullgjord och godkänd PTP utfärdas legitimation av Socialstyrelsen. Utifrån legitimationen har psykologen ett särskilt ansvar för diagnos och behandling inom sitt kompetensområde. Psykologen arbetar självständigt utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet och tillägnar sig och tillämpar ny kunskap, utredningsmetoder och psykologiska behandlingsmetoder som en del av det som naturligt ligger i en professions karaktär.

Specialistutbildning

Den legitimerade psykologen specialiserar sig ofta inom något område och det finns en formaliserad specialistordning omfattande minst tre år innehållande:

- Kliniskt psykologarbete inom aktuellt område omfattande tre år (motsvarande heltid)
- Deltagande i kollegier med erfaren specialistpsykolog
- Teoretisk fördjupning inom verksamhetsområde och målgrupp; sex specialistkurser med examination
- Professionskunskap
- Vetenskapligt arbete som skall vara publicerbart

Specialistbehörighet efter genomgången och godkänd utbildning utfärdas av Specialistrådet som är tillsatt via Sveriges Psykologförbund.

Psykoterapeututbildning och handledarutbildning

Psykologutbildningen ger en grundläggande psykoterapikompetens som ger möjligheter för psykologer att bedriva psykoterapi och att vidareutveckla sig inom detta fält.

För dem som särskilt ägnar sig åt psykoterapeutiskt arbete finns fördjupningsutbildningar med olika psykoterapeutiska inriktningar vilka leder till legitimation även som psykoterapeut. En vidareutbildning till handledare i psykoterapi finns också för psykologer med psykoterapeututbildning.

Psykologer i Västra Götalandsregionen

Totalt arbetar cirka 800 psykologer inom Västra Götalandsregionen. Räknat på antalet tjänster för legitimerade psykologer med heltidsmått under budgetåret 2008 är det cirka 650 psykologer.

De 650 tjänsterna inom regionen fördelar sig enligt nedanstående (avrundade till heltal):

Primärvård

Primärvård vuxna	63
Mödra- och barnhälsovård (MBHV)	57
Barn, ungdomar, unga vuxna, ungdomsmottagning	13
Barn- och ungdomsmedicin (BUM inom PV)	10

Summa: 143

Specialiserad vård

Vuxenpsykiatri (inklusive beroendevård och LRV)	227
Barn- och ungdomspsykiatri	147
Somatisk vård, vuxna	36
Somatisk vård barn och ungdomar	21

Summa: 431

Habilitering

Barn- och ungdomshabilitering	39
Vuxenhabilitering	23
Hörsel- och dövverksamhet	3

Summa: 65

Hälsan & Arbetslivet

Summa: 8

Övriga verksamheter

Summa: 3

Fördelningen av psykologresurser varierar mellan olika geografiska områden liksom hur man organisatoriskt placerat dem. För en närmare beskrivning av detta hänvisas till huvuddokumentet.

PTP-tjänster

Genom en långsiktig och systematisk satsning på PTP-tjänster har förutsättningar för en långsiktig och kvalitativt bra kompetensförsörjning skapats. Sedan 2001 har cirka 220 PTP-psykologer deltagit i ett regionalt PTP-program. Utvärdering till och med 2007 visar att cirka 80 procent av dem som gjort sin PTP inom programmet fortsätter att arbeta som psykologer inom Västra Götalandsregionen efter legitimationen.

Kompetensprofiler

Inom Västra Götalandsregionens verksamheter finns PTP-psykologer, legitimerade psykologer, legitimerade psykologer med psykoterapeutlegitimation, legitimerade psykologer med annan vidareutbildning, specialistutbildade psykologer oftast kliniska specialister. Ett trettiotal av dessa innehar uppdrag med specialistfunktion. I dagsläget är cirka 20-talet legitimerade psykologer disputerade och ett 15-tal är doktorander inom Psykologiska Institutionen eller inom medicinsk fakultet. Generationsväxling pågår och som för många andra yrkesgrupper finns en relativt stor grupp i åldrar över 50 år och en växande grupp nyutbildade. Fördelningen mellan könen är cirka 25 procent män och 75 procent kvinnor.

Specialistutbildning och specialisttjänster

I dagsläget finns inget system för specialistutbildning av psykologer (specialiseringstjänster) inom Västra Götalandsregionen. Det förekommer att psykologer har möjlighet att lägga upp en specialistutbildning som ett led i sin individuella kompetensutvecklingsplan. Idag finns ett 30-tal befattningar som specialistpsykolog inom Västra Götalandsregionen

och ytterligare ett tiotal under inrättande medan det finns ett större antal psykologer som har den formella kompetensen. I Norge har genom Psykisk helsevernsloven specialistpsykologernas kompetens kommit att användas i stor utsträckning och har ett mer formellt tydliggjort ansvar och större befogenheter än vad som är fallet i Sverige.

Psykologer i Västra Götalandsregionen arbetar huvudsakligen inom:

PRIMÄRVÅRD OCH TANDVÅRD

Mödra- och Barnhälsovård (MBHV)
Psykisk hälsovård för barn- och ungdomar
Barn- och ungdomsmedicinska mottagningar
Ungdomsmottagningen
Primärvård/Vårdcentral – Vuxna

Kris- och traumaenheten (GBG)
Primärvårdsrehabilitering (GBG)
Sexualmedicinskt centrum (SMC, GBG)
Enheten för tandvårdsrådsbehandling (GBG)

SPECIALISTVÅRD –

Läns- och regionsjukvård barn och ungdomar

Barn - och ungdomspsykiatriska verksamheter (BUP).
Barnneuropsykiatriska enheten (BNK)
Barn och ungdomar med kroppsliga skador, Sahlgrenska
Universitetssjukhuset:
- Psykologmottagningen
- Barnneurologen
- Regionhabiliteringen
Barn- och ungdomsmedicinska kliniker på övriga sjukhus

SPECIALISTVÅRD –

Läns- och region-sjukvård för unga vuxna, vuxna med psykiska besvär och störningar och för äldre vuxna med minnesrelaterade störningar

Vuxenpsykiatriska verksamheter
Behandlingshem
Ungdomsteamerna inom beroendevården (SU)
Äldre vuxna, Sahlgrenska
Universitetssjukhuset:
- Äldrepsykiatri
- Minnesmottagningen
- Geriatrisk klinik

SPECIALISTVÅRD –

Läns- och regionsjukvård för vuxna med kroppsliga sjukdomar och skador

Rehabiliteringsmedicin
Västra Götalandsregionen
Inom SU enbart:
- Neurologikliniken
- Medicinmottagning
- Smärtenhet
- Diabetessektionen
- Hjärtmottagning
- Reproduktionsmedicin
- Avdelning för klinisk genetik
- Enheten för fördjupad hörselrehabilitering och teknik
- Kliniken för dermatologi och venerologi
- Obesitasomtagningen

HANDIKAPPFÖRVALTNINGEN

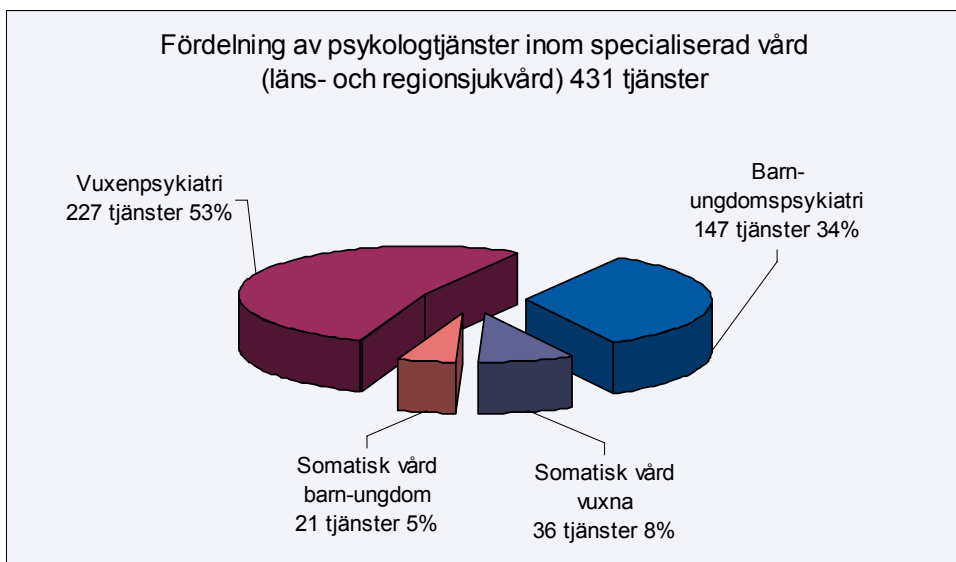
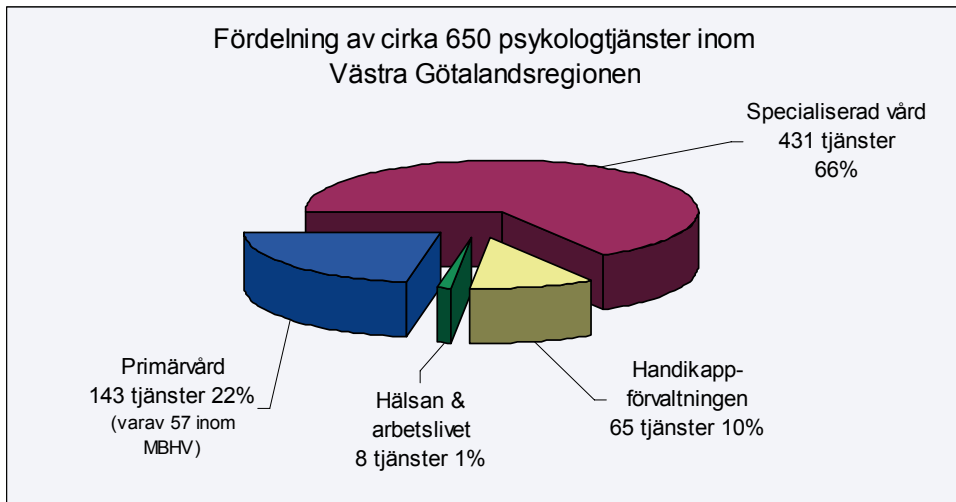
Funktionsnedsättningar och rehabilitering

Barn- och ungdomshabilitering
Vuxenhabilitering
Hörsel - och döv verksamhet

STRATEGISKT ARBETE, ARBETSMILJÖARBETE

Folkhälsoarbete
Avdelningen för funktionshinder och delaktighet
Hälsan & arbetslivet
Institutet för stressmedicin (ISM)
Arbets- och miljömedicin (AMM, SU)
Psykologisk och psykiatrisk katastrofledningsgrupp (PKL)

Fördelning av psykologtjänster inom Västra Götalandsregionen

Sammanfattning av utmaningar och möjligheter ur rapporten Psykologin och det goda livet

- Övergripande samordning och planering av psykologiska kompetensfrågor kan utvecklas och ge mervärde exempelvis när det gäller att samordna utbildningar, föreläsningar och arbetsgrupper. Psykologisk expertis behöver komma till uttryck inom övergripande planering av hälso- och sjukvård på motsvarande sätt som den medicinska gör via exempelvis de medicinska rådgivarna.
- Kompetensförsörjning och kompetensplanering behöver bygga på en matchning av intresset för att fördjupa sitt yrkeskunnande och verksamhetens behov av kompetens. De individuella kompetensutvecklingsplanerna sätts då i ett sammanhang. Ett sätt är att erbjuda specialistutbildning som stämmer med kompetensbehov i verksamheten.
- Klinisk forskning och kvalitets- och verksamhetsutveckling ses i Västra Götalandsregionen som framgångsfaktorer. Psykologer har forskningsförankring i grundutbildningen och i delar av klinisk tjänstgöring. System behövs som underlättar för utvecklingsarbete, klinisk forskning och adjungerade professurer eller lektorat; kombinationstjänster.
- Kompetenscentra avseende specifika diagnoser där det psykologiska kunskapsområdet är relevant behöver innehålla psykologisk kompetens.
- Preventionspsykologi är ett utvecklingsområde. Psykologer bidrar till beteende- och attitydförändringar. Detta arbete kan intensifieras i vården. Psykologisk kompetens behövs för att förstärka arbetet med livsstilsrelaterad ohälsa och i det övergripande folkhälsoarbetet.
- Tillgängligheten till psykologisk behandling behöver öka. Det är angeläget att den kunskap och kompetens som finns används så att befolkningen får del av fungerande psykologiska metoder vid psykisk ohälsa. Teknisk utveckling ger nya möjligheter till ökad tillgänglighet och patientsäker vård och behandling. Behov av och möjlighet att på olika sätt få kontakt med psykolog direkt bör utredas.
- Neuropsykologiska frågeställningar är aktuella inom flera områden av vården. Kunskaps- tillväxten inom neuropsykologi och neurobiologi är snabb och tillämpningen av kunskapen behöver intensifieras inom primärvård, psykiatri, somatisk vård och handikappverksamhet. Behoven av utredning och behandling ökar.

- Barn och ungdomars hälsa och utveckling behöver ytterligare uppmärksammas. Utveckling av metoder och förhållningssätt för det hälsofrämjande och preventiva arbetet, av samverkansformer och kunskapsstöd för insatser avseende psykisk hälsa hos barn och ungdomar är angeläget. Kunskap om hälsans bestämningsfaktorer (risk- och skyddsfaktorer), om betydelsen av tidiga insatser samt om tidiga tecken på psykisk ohälsa och avvikande utveckling hos små barn ska genomsyra arbetet.
- En utmaning är att forma en första linjens hälso- och sjukvård för barn och unga. Psykologens uppdrag som metodutvecklare, utbildare, konsult, bedömare och behandlare med inriktning på mer avgränsad problematik kommer att vara än mer central.
- Primärvårdens uppdrag innefattar insatser vid psykisk ohälsa. En utmaning är att medborgarna vid alla primärvårdsenheter inom Västra Götalandsregionen får träffa psykolog vid behov för att få hjälp med psykologisk bedömning och behandling. Primärvården möter hela befolkningen; barn, ungdomar och vuxna. Vid satsning på psykologkompetens inom primärvården bör man uppmärksamma behovet av subspecialisering för olika åldersgrupper.
- Psykiatrin behöver bli ett attraktivt arbetsområde för såväl psykologer som andra yrkesgrupper så att den kunskap som finns om behandling av psykisk ohälsa kommer till maximal nytta. Ett bättre tillvaratagande av professionernas kompetens och en organisation som avspeglar områdets sammansatta karaktär är led i detta. En utmaning för den svenska psykiatrin är att använda sig av psykologers specialistkompetens som man gör i Norge. Man har där satsat på specialistutbildade kliniska psykologer och på specialisttjänster.

Slutord

En av utmaningarna för hälso- och sjukvården är att förena och använda sig av olika typer av kunskap om människan i hennes sammanhang så att befolkningen får del av den samlade kompetens som finns. Detta gynnar den enskilda människan i en aktuell situation av sjukdom, problem och ohälsa och det gynnar utvecklingen av befolkningens hälsa.

Psykologin är till sin natur inriktad på att hjälpa människor till självhjälp och riktar sig därför till människan som helhet. Den kroppsligt orienterade sjukvården har framgångsrikt fokuserat främst på åkommor och sjukdomar och hur man med medicinska insatser kan bota eller lindra dessa. Hälso- och sjukvården behöver även arbeta utifrån helhets och lärande perspektiv och underlätta för människor att stärka egna resurser för att uppnå välbefinnande och hälsa.

En modern, professionell hälso- och sjukvård har förmåga att tillämpa parallella synsätt och infallsvinklar beroende på vad som passar i den enskilda situationen.

Det förutsätter också en tvärprofessionell kompetensstruktur, ett gott samarbetsklimat och lyhördhet för den vårdsökande och dennes närstående.

*Att försöka skilja kroppen från själen är som
att försöka skilja havet från vågorna*

Spinoza

Kompetensrådet för Psykologer

Den regionala yrkesspecifika beredningsgruppen för psykologer; kompetensrådet bildat i mars 2006, har som uppgift att skapa likvärdiga förutsättningar för en långsiktigt jämn och högkvalitativ psykologverksamhet inom Västra Götalandsregionen. Psykologin som vetenskap och tillämpning är i kraftig utveckling. En medveten styrning av hur psykologiska kunskaper och metoder kommer till användning, liksom en närmare vetenskaplig koppling och aktivitet i den kliniska verksamheten, är av stor vikt för att främja utvecklingen av arbetsfältet.

Kompetensrådet verkar på uppdrag av Personalstrategiska avdelningen i Västra Götalandsregionen (RSK 157-2006). Rådets ledamöter utgörs av psykologer med lednings- och samordningsuppdrag inom olika verksamhets- och geografiska områden i regionen och av studierektor för PTP- verksamheten.

Kompetensrådet :

- Medverkar i den regionala strategiska kompetensförsörjningen när det gäller psykologer.
- Står till förfogande som referensgrupp och/eller för särskilda uppdrag när Personalstrategiska avdelningen eller andra instanser önskar få frågor belysta och beredda inom psykologins arbetsområde.
- Svarar för Västra Götalandsregionens kontakter med utbildningsinstitutionen när det gäller psykologkompetensfrågor.
- Verkar för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan olika verksamheter.
- Verkar för att kopplingen mellan klinisk verksamhet, specialistutbildning och forskning stärks.
- Samordnar och följer upp psykologkompetensfrågor i regionen.
- Initierar och har kontakt med nätverk av psykologer inom specifika områden av psykologverksamhet.
- Samordnar och följer arbetet med PTP.
- Arbetar med frågor rörande psykologers specialistutbildning och specialistbefattningar.

Ledamöterna i rådet 2011-01-10 är:

Margret Andersson - psykologsamordnare, vuxenpsykiatri NU-sjukvården

Ingrid Andrén - handläggare, Personalstrategiska avdelningen, Regionkansliet

Jan Dalgren - psykolog, verksamhetschef, Primärvården Skaraborg

Mikael Mide - psykolog, yrkesutvecklare för psykologer, vuxenpsykiatri Skaraborgs Sjukhus

Åsa Gustavsson - psykolog, studierektor PTP- verksamheten, ordförande

Gunlög Hedtjärn - psykolog, enhetschef barn- och ungdomspsykiatri, DSBUS

Kajsa Holm - psykologsamordnare, psykiatri Kungälv Sjukhus

Jerry Larsson - neuropsykolog, enhetschef, Neurosjukvården, Område 6, SU

Kerstin Lundell-Ericson - psykologsamordnare, vuxenpsykiatri, Område 2, SU

Katarina Malmqvist - psykolog, studierektor PTP- verksamheten

Antonia Reuter - psykolog, enhetschef Psykologenheten för mödra- och barnhälsovård, Primärvården Göteborg

Peter Söderstrand - psykolog med specialistfunktion, specialist i neuropsykologi, vuxenpsykiatri, Södra Älvsborgs Sjukhus

Julia Walvenius - psykologsamordnare, vuxenpsykiatri Södra Älvsborgs Sjukhus

Paul Zieltjens - psykolog, yrkesutvecklare Vuxenhabiliteringen, Södra Älvsborg och Fyrbodal

Rådet välkomnar alla att bjuda in till dialog angående frågor inom uppdragsområdet och förväntar att andra grupperingar som handhar frågor som berör psykologins område tar kontakt för att involvera gruppen.

Ledamöterna kan kontaktas för frågor angående rådets arbete, för kontaktinformation se www.vgregion.se/kompetensradet eller <http://intra.vgregion.se/kompetensradet>.

Ordförande Åsa Gustavsson kan kontaktas via tfn 0303-98887 eller asa.maria.gustavsson@vgregion.se

Fotografer: Gunnel Glännestrand • Curt Warås • Peter Szamer • Amanda Ericsson.

Huvudrapporten och fler exemplar av kortversionen kan beställas på:

Adress och Distributionscentrum, telefon: 0501-620 84,

e-post: adress.distributionscentrum@vgregion.se

Nedladdning av huvudrapporten och kortversionen som pdf på:

www.vgregion.se/kompetensradet

Grafisk produktion: Regionkansliets informationsavdelningen, Tryck: CELA Grafiska AB, 2011.